

Elä ja uskalla!

Teksti *Walter de Camp* kuvat *Samuli Karala*

VINTAGE- PRINSESSA

Liikesalaisuuksiin perehtynyt Arja Könönen on opetellut raottamaan verhoa keittotaidon salaisuuksien edestä.

Juotuaan rauhalliset aamukahvit, yleensä yksin, vain söpö Carla-koira seuranaan, **Arja Könönen** kävelee puoli yhdeksitoista avaamaan old fashion -vaatekauppansa Play it again, Samin. Asunto ja kauppa sijaitsevat Helsingin Kruununhaassa sadan metrin päässä toisistaan. Carlakin jaksaa sipsuttaa sen matkan.

Ehkä siinä jossain reitillä, verhojen takana, kurkistelee joku mies, salainen ihailija, joka odottaa joka aamupäivä nähdäkseen Arja Könösen kävelevän hänen ikkunansa ohitse. Jos näin on, se mies näkee tuon naisen aina mustissa vaatteissa. Jos on lämmin ilma, niin mustassa mekossa, jos on kylmä, niin mustissa housuissa. Tukan kauppias Könönen on nykyässyt nutturalle, koska ei halua pitkiä – hyvännäköisten – hiustensa valahtavan kaupassa silmille. Hänellä on pika-meikki ja aina samat pulleet helmikorvakorut.

Hän ei halua kaupassa ollessaan rehvastella omalla ulkonäöllään. Silloin kun Arja Könönen lähtee illalla ulos, kaikki on toisin. Toivottavasti se salainen ihailija on silloinkin verhojensa raossa kurkistelemassa.

– Juhlissa on paljon ihmisiä, ja herrat ovat tummissa puvuissa ja on tumma tila... mietin jopa sen interiöörin lähtiessäni ulos, että sovin sohviin, joihin menen istumaan. Avajaisissa minulla ei ole ikinä mustaa päällä, koska silloin haluan olla tähti. Tule, voin raottaa sinulle garde-robinin ovea, vilauttaa.

ALUKSI EI OLLUT MITÄÄN

Olen Arja Könönen, muotilegenda, kotona. En voi vielääkään käsittää, miten se on mahdollista. Miten olen yhtäkkiä hänen keittiössään, ja hän on viemässä minua makuuhuoneen puolelle. Hän on pukeutunut mustaan vastaanottomekoon, joka pukee häntä suurenmoisesti. Hänen hiuksensa ovat auki. Yli viisikymppisillä naisilla ei useinkaan ole niin pitkiä hiuksia. Vetävä on ainut sana, jota tällainen maallikko voi hänestä käyttää.

Arja Könönen avaa vaatekaappinsa ja esittelee siellä roikkuvia lukuisia vintage-iltapukujaan, mutta mitäpä siitä on hyötyä, jos nainen miehelle näyttää vaatevarastoaan, eihän mies sen yksityiskohdista mitään käsitä. Hienoa on, ja siinä kaikki. Tajuan kyllä kipeästi oman kyvyttömyyteni reporterina.

– Kaikki juhlaavaatteeni ovat 50- ja 60-luvulta, ja näihin on kaikkiin tyllialushameet, Könönen selittää.

Antiikkikaapin alla ja vierellä on monia kenkiä, ja niitä on lisää kenkälaatikoissa kaapin sisällä. Ymmärrän, että ne ovat hienoja korkokenkiä. Kaappi on Arja Könönen makuuhuoneessa. Sinne, lämpimän punaisella verhottuun leveään

sänkyyn, avautuu suurten ovien kautta näköala suoraan keittiön pöydästä. Kaikkialla on isoja peilejä, ja koko sisustus on antiikkia. Ikivanhat puulattiat on kaivettu esiin myöhemmin laitettujen muovimattojen alta.

Arja Könönen osti asunnon kolme vuotta sitten ja on itse kunnostanut sen muutamien ammattimiesten avulla. Hänen luksusbudoaarinsa säteilee nyt sensuellia viettelevyyttä, ja kuitenkin sen omistaja on kaukaa, muunlaisista maisemista.

– Ajattelen tyyliä jonakin, minkä on pakko olla sisäsyntyistä, hän alkaa kertoa lähtökohdistaan.

– Sen on täytynyt aina olla minussa, koska niin pienestä kuin ikinä muistan mitään, elämäni on aina liittynyt vaatteisiin. Olen ihan pienestä alkaen halunnut olla oikein hieno. Isätön, köyhä tyttö Pohjois-Karjalan peräkylästä. Se oli lähtökohta. Ei ollut mitään.

– Viisivuotiaana halusin lähteä navettaankin naitonmekko päällä. Hyvä puoli oli se, että äiti oli kotiompelijä ja teki meidän kaikki vaatteet, koska oltiin niin köyhiä, ettei niitä kaupasta voinut ostaa. Äiti aina painotti, että pitää olla kauniit vaatteet, ja koulun joulujuhlissa meillä oli aina uudet vaatteet. Niitä tehtiin pienistäkin kangastilkuista. Hyvin pienestä pitäen sain jo itse suunnitella ja piirtää ne.

– Eihän siihen aikaan kukaan ollut isätön. Meidän kylällä äiti oli ainoa eronnut nainen, ja ainut vielä pahempi oli paikallinen parturikampaaja, joka sai tytön saksalaiselle sotilaille. Joten jos nyt menisin psykoanalyysiin, saisin ehkä kuulla, että sitä yritti pukeutumisella kompensoida isättömyyttään ja köyhyyttään. Piti olla niin coolit kuteet ja olla niin makee, että on aina niitten muitten yläpuolella.

Oli tähtiin kirjoitettu, että Arja Könönen tulisi jättämään Pohjois-Karjalan ja siirtymään isompiin pumppuihin.

– Minulla on sama tähtimerkki kuin Madonnalla – leijona, nouseva vesimies ja kuu neitsyessä.

KOHTALOKAS ITALIA

Arja Könönen työskenteli nuorena tyttönä Helsingissä ravintola-alalla, vaikka ei omien sanojensa mukaan ensi alkuun tuntenut muuta alkoholijuomaa kuin pontikan. Hän oli käynyt kibbutseilla ”löytämässä itseään” ja ollut Amerikassa au pairina. Siellä hän näki ensimmäiset vanhojen vaatteiden kaupat, ja kun Hotelli Torni lähetti hänet Perugian yliopistoon italian kielen jatkokursseille, se oli siinä.

– Olin ollut Italiassa pari kertaa lomalla ja silloin jo ajatellut, että tämä on paratiisi minulle. Kaikki se muoti ja ne muotitalot. Siitä se sitten

alkoi se Italia-hulluus. Olin sen jälkeen aina Firenzen kouluissa kaikilla mahdollisilla rahoilla mitä irti sain. Italia on toinen kotimaani.

Mikä vanhanaikaisessa vintage-muodissa sinua niin kovasti kiinnostaa, että perustit kaksikymmentä vuotta sitten Helsinkiin vintage-vaatekaupan Play it again, Samin, kysyn, vaikka tuntuu oudolta puhua asiallisesta asiasta budoaarissa.

– Se miten ne on tehty niin hienosti, miten ne on leikattu ja kaavoitettu, ja ne materiaalit, ja miltä ne päällä näyttävät, miten ihania ja kauniita ja naisellisia ne vaatteet ovat. Se tyylikkyys ja glamour.

– En ymmärrä nykypukeutumista mitään. Ei kirjailijakaan enää tehdä käsityönä. Ei Suomessa ole enää koko ammattikuntaakaan. Vielä 50- ja 60-luvulla kaikissa ateljeissa oli vanhat rouvat, jotka tekivät pelkästään helmikirjailuja.

Eikö sinua häiritse, että vanhojen vaatteiden materiaali ei joustaa?

– Ei häiritse. Eihän hieno nainen nosta käsiään olkapäiden yläpuolelle. Siis cocktail-puvussa, jossain muussa tilanteessa kyllä!

Arja Könönen puhuu paljon siitä, miten nykyiset huippusuunnittelijat kopioivat ideoita vanhoista vaatteista. Dieseilä kävi italialainen ideointiryhmä hakemassa vaatteita hänen kaupastaan. Play it again, Samin vaatteet ovat 1800-luvun lopun ja 1970-luvun väliseltä ajalta, osa käyttämättömiä. Ne on kaivettu esiin ulkomailta tai Suomesta vanhojen pikkuliikkeiden varastoista. Juuri äskettäin Arja osti Suomussalmella erään liikkeen varastosta 45 kiloa kenkiä ja kaikki nailonsukat.

Minusta on käsittämätöntä, miten sinun näköisesi nainen kykenee pysymään aina ja iät sinkkuna, henkäisen.

– Enhän minä voi itse vastata siihen, miksi olen sinkku ja miksi kukaan ei edes pyydä minua treffeille. Minussahan täytyy olla jotain perustavaa laatua olevaa vikaa, jota en itse huomaa. Ei se miesten tyylistä ole kiinni, eikä minulla ole mitään ikähaitaria, voi olla nuorempi tai vanhempi. Kaikki käy. Voi olla lihava ja ilman tukkaa.

– Mutta mitä käyttöä minä miehelle keksisin toisaalta? Ainut asia, mitä mieheltä haluaisin, on taloudellista turvaa. En halua mitään tasa-arvoa. Haluan että ovia avataan ja turkkia päälle laitetaan, ja miehellä pitää olla niin paljon isompi palkka, että hän voi minua illalliselle viedä. Silleen vanhanaikaisesti. Miehellä pitää olla niin paljon arvovaltaa ja karismaa, että minä voin katsoa häntä ylöspäin. Enkä pyöritellä sitä miten sattuu ja käskeä sitä imuroimaan. Minullahan on siivooja.

– Minä silittäisin mielelläni paidat ja laittaisin konjakkia lasiin, kun herra tulee töistä. En minä

halua mitään uraa. Olen jo tehnyt uran. Naisen paikka on kotona.

Olisitko sinä valmis lopettamaan sen kaupasi?!

– Heti. Ja edustusvaimoksi. Olen herännyt joka aamu 17-vuotiaasta asti töihin. Voisin lopettaa sen saman tien.

– Vaikkeahan miehen on toisaalta tulla asumaan tänne tupsuverhojeni keskelle, mutta meillä voisi olla omat asunnot. Hänellä voisi olla se puhtaanvalkoinen designkoti, jossa on modernit taulut seinällä. Eihän se mies tänne voi tulla. Pitäisi olla kartano, jossa on itäinen siipi ja läntinen siipi ja keskivälissä tavataan. Ja miehen pitää olla älykkäämpi kuin minä. Että minä saan olla se pieni nainen.

KEITTOTAIDON SALAT

Pistäytyessäni parisen vuotta sitten Arja Könösen liikkeessä hän tuli kertoneeksi, että hän 50 vuotta täytettyään alkoi taas tauon jälkeen käydä ulkona. Onko intiimiin elämäsi tullut vilkastetta, kysyn.

– Kun täytin aikoinaan 40, lakkasin laukaamasta baareissa, hankin koiran ja viihdyin enemmän kotona. Silloin laitoin kotini kuntoon ja sain kaupan hyrräämään omalla painollaan. Sitten kun täytin 50, tulin jotenkin ulos sieltä. Nyt on taas kivaa tavata ystäviä ja laittaa yhdessä ruokaa ja mennä teatteriin. Ihmisen elämä menee sykleissä.

Arja Könönen – unelmiensa pikku vaimo – ei tosin yritä väittää hallitsevansa ruoanlaiton tietotaitoa.

– Olen parempi makuuhuoneessa kuin keittiössä, hän tokaisee.

Kuitenkin viisikymmentä täytettyään hän on innostunut opettelemaan uusia asioita, ja hänen hellatyöskentelyssään on tapahtunut suuri harppaus. Italiassa asuva ystävätar viipyi näet pari kuukautta hänen luonaan ja opetti hänelle keittiötaidon saloja.

– Olen oppinut kaksi perusasiaa. Siinä hellassa on nappuloita ja niitä voi vääntää myös pienemmälle. Ja siinä pitää koko ajan olla. Hellan luota ei saa lähteä minnekään.

Sitähän se tarkoittaa, että on ”sidottu hellaan”.

– Luulin että se on vain lentävä lause, mutta nyt ymmärrän, että ruokaa pitää hämmennellä. Ennen laitoin ruoan tulemaan ja menin suihkuun. Ja kaikki kattilat paloivat pohjaan.

Eikä tässä kaikki. Arja Könönen on hankkinut, ei enempää eikä vähempää kuin muodikkaan personal trainerin.

– Millä lihaksilla minä muuten sitä rollaattoria työnnän? Kolmikymppisenä kävin muutama vuoden salilla turhamaisuuden vuoksi, en halunnut että takapuoli hytkyy. Nyt en mieti sitä,

miltä näytän vaan kuinka voin.

– Minä en halua olla jossain hirveässä vanhainkodissa, jonne kukaan ei tule tapaamaan minua. Sitä vanhuudessa pelkään, taloudellista turvattomuutta, kun ei tule kunnon eläkettä ja kun on tullut tuhlettua. Jos sairastuu eikä jaksata tehdä töitä tai täytyy tehdä töitä kahdeksankymmppiseksi asti. Se on ainut asia, joka minua pelottaa.

Arja Könösellä on vuoden vanha lapsenlapsi, **Aurora**. Hän itse sai pojan ollessaan hyvin nuori.

– Hyppäsin hänet saadessani vielä narua, hän

sanoo pilke silmäkulmassaan. Hän kiistää koskaan ajaneensa sukupuolten välistä tasa-arvoa, mutta myöntää haksahaneensa nuorempana etsimään miehissä niinkin epämääräisiä avuja kuin että he olisivat komeita ja rohkeita. Nyt hän käsittää, että eivät vain vaatteet olleet hyviä 1800-luvulla vaan myös aatteet.

– Naisen pyrkiminen ylöspäin sosiaalisella asteikolla miehen kautta on hyvä asia, ja sellaisia oppeja pitäisi äitien edelleenkin lapsilleen opettaa. Aion kasvattaa lapsenlapseni niin, että hän pääsee hyviin naimisiin, Arja nauraa.

